

**RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA ZAMONAVIY QIYOSIY
PEDAGOGIKANING DOLZARB MUAMMOLARI: XALQARO TAJRIBA VA
O'ZBEKISTON UCHUN SABOQLAR****Olimjonova Zarinabonu Olimjon qizi**

Shaxrisabz davlat pedagogika instituti Ped (mag) 1- kurs magistri

E-mail: zalimova2805@gmail.com

Annotatsiya (O'zbek). *Ushbu maqola zamonaviy qiyosiy pedagogikaning eng dolzarb muammolaridan biri — raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimlarining integratsiyasi va milliy o'ziga xoslikning saqlanishi masalasini tadqiq etadi. Maqolada Finlyandiya, Singapur, Janubiy Koreya va O'zbekiston ta'lim tajribalari taqqoslanadi. Qiyosiy-tahliliy va statistik usullar qo'llanilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli raqamli transformatsiya milliy pedagogik an'analar bilan muvozanat saqlagan holda amalga oshirilsa samarali bo'ladi.*

Kalit so'zlar: *qiyosiy pedagogika, raqamli transformatsiya, ta'lim sifati, milliy o'ziga xoslik, xalqaro tajriba, PISA, O'zbekiston ta'lim islohotlari*

Аннотация (Русский). *Данная статья посвящена исследованию актуальных проблем современной сравнительной педагогики в условиях цифровой трансформации. Анализируются опыт Финляндии, Сингапура, Южной Кореи и Узбекистана. Применяются сравнительно-аналитический и статистический методы. Результаты показывают, что успешная цифровая трансформация достигается при сохранении национальных педагогических традиций.*

Ключевые слова: *сравнительная педагогика, цифровая трансформация, качество образования, национальная идентичность*

Abstract (English). *This article examines one of the most pressing issues in contemporary comparative pedagogy — the integration of educational systems in the context of digital transformation while preserving national identity. The study compares educational experiences of Finland, Singapore, South Korea, and Uzbekistan using comparative-analytical and statistical methods. The findings demonstrate that successful digital transformation is most effective when balanced with national pedagogical traditions.*

Keywords: *comparative pedagogy, digital transformation, education quality, national identity, international experience, PISA, Uzbekistan education reform*

1. MUAMMO DOLZARBLIGI

Yigirma birinchi asr ta'lim sohasida misli ko'rilmagan o'zgarishlarni boshlab berdi. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulut texnologiyalari va masofaviy ta'lim vositalari nafaqat o'qitish usullarini, balki butun ta'lim tizimlarining g'oyaviy asoslarini ham qayta belgilamoqda. Bunday sharoitda zamonaviy qiyosiy pedagogika — turli mamlakatlar ta'lim tizimlarini solishtiruvchi ilmiy soha — o'zining metodologiyasini yangilash zaruratiga duch kelmoqda.

UNESCO ning 2023-yilgi hisobotiga ko'ra, jahon bo'ylab 3,7 milliarddan ortiq inson hali to'liq raqamli ta'lim imkoniyatlaridan mahrum. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar tez kirib borgan mamlakatlarda ham yangi muammo paydo bo'lmoqda: texnologiyani qabul qilish jarayonida milliy pedagogik an'analar, mahalliy til va madaniy qadriyatlar siqib chiqarilish xavfi kuchaymoqda. Bu holat qiyosiy pedagogikada "raqamli globalashtirish paradoksi" deb nomlanmoqda.

O'zbekiston Respublikasi ham 2017-yildan buyon ta'limda keng qamrovli islohot olib bormoqda. Prezidentning 2023-yil 11-apreldagi PQ-207-sonli Qarori bilan "Raqamli O'zbekiston 2030" dasturi doirasida ta'limni raqamlashtirish tezlashtirildi. Biroq xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, texnologik yechimlarni shoshilinch joriy etish har doim ham kutilgan natijani bermaydi. Shuning uchun boshqa mamlakatlarning — jumladan, Finlyandiya, Singapur va Janubiy Koreyaning — raqamli transformatsiya tajribalarini qiyosiy o'rganish va undan O'zbekiston uchun saboq chiqarish bugunning eng dolzarb pedagogik vazifalaridan biridir.

Maqolaning asosiy muammosi: raqamli transformatsiya sharoitida turli xil ta'lim tizimlarining qiyosiy tahlili qanday metodologik tamoyillar asosida olib borilishi kerak va xalqaro tajribadan milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda qanday foydalanish mumkin?

2. MAQSAD VA VAZIFALAR

Tadqiqotning asosiy maqsadi — raqamli transformatsiya sharoitida xalqaro ta'lim tizimlarini qiyosiy tahlil qilish orqali O'zbekiston uchun ilmiy asoslangan pedagogik tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: birinchidan, zamonaviy qiyosiy pedagogikaning metodologik bazasini sharhlash; ikkinchidan, Finlyandiya, Singapur va Janubiy Koreyaning raqamli transformatsiya tajribalarini tahlil qilish; uchinchidan, PISA 2022 natijalarini qiyosiy ko'rsatkich sifatida qo'llash; to'rtinchidan, O'zbekiston ta'lim tizimining hozirgi holati va rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash; beshinchidan, xalqaro tajribaga asoslanib amaliy tavsiyalar shakllantirish.

3. TADQIQOT USLUBI (METODOLOGIYA)

Tadqiqotda kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Asosiy usul sifatida qiyosiy-pedagogik tahlil tanlandi, bunda George Bereday (1964) tomonidan ishlab chiqilgan to'rt bosqichli qiyoslash modeli (tavsif, interpretatsiya, yonma-yon qo'yish, qiyoslash) zamonaviy

talablarga moslab qo'llanildi.

Kontent-tahlil usuli UNESCO, OECD, Jahon Banki va tegishli milliy vazirliklarning 2019–2024-yillar oralig'idagi rasmiy hujjatlari va hisobotlari o'rganishda foydalanildi. Statistik usul sifatida PISA 2022 va TIMSS 2023 xalqaro baholash natijalaridan taqqoslama ko'rsatkich sifatida foydalanildi.

Bundan tashqari, ekspert baholash usuli qo'llanildi: Finlyandiya, Singapur va Janubiy Koreyadan 12 nafar ta'lim mutaxassisi bilan o'tkazilgan onlayn intervyu natijalari tahlil qilindi. O'zbekistondan 6 nafar ta'lim sohasidagi mutaxassis ham shu jarayonga jalb etildi.

3.1-jadval. Tadqiqotda taqqoslangan mamlakatlarning asosiy ko'rsatkichlari (PISA 2022 va UNESCO ma'lumotlari)

Ko'rsatkich	Finlyandiya	Singapur	Janubiy Koreya	O'zbekiston
PISA 2022 Matematika	484	575	527	387 (2022)
PISA 2022 O'qish savodxonligi	490	543	515	390 (2022)
Ta'limga YaIM sarfi (%)	5,9%	2,9%	4,2%	5,4%
Oliy ta'limda qamrov (GER)	92%	82%	95%	40%
Maktabda raqamli qurilma qamrovi	99%	100%	98%	61%
O'qituvchi ish haqi indeksi (OECD=100)	112	143	138	54

Manba: OECD PISA 2022 Results; UNESCO Institute for Statistics, 2024; O'zbekiston Ta'lim vazirligi hisoboti, 2024.

4. NATIJALAR VA MUHOKAMA

4.1. Finlyandiya modeli: "kamroq — yaxshiroq" tamoyili

Finlyandiya ta'lim tizimi raqamli transformatsiyaga ehtiyotkorlik bilan yondashuvning namunasi hisoblanadi. 2010-yillar boshida maktablarda planshetlar va raqamli qurilmalar keng tarqatilgan bo'lsa-da, 2019-yildan finlar "texnologiyaga ortiqcha tayanish" ning salbiy

oqibatlarini sezib, qisman qaytish yo'lini tanladi. Xususan, boshlang'ich sinflarda qo'lyozma yozuvni tiklash qaroriga kelindi.

Finlyandiya tajribasining asosiy xulosasi: raqamli vositalar o'qituvchining o'rnini bosa olmaydi. Finlyandiyalik o'qituvchilar kasbiy erkinlikka ega va metodik qarorlarni mustaqil qabul qiladi. PISA natijalari finlarning yuqori o'rinlarda saqlanishini ko'rsatadi (matematikada 484 ball, o'qish savodxonligida 490 ball). Bu Finlyandiya modelining asosi o'qituvchi tayyorlash tizimining yuqori sifatiga qurilganligini isbotlaydi.

4.2. Singapur modeli: strategik raqamlashtirish

Singapur raqamli ta'limga eng tizimli yondashgan mamlakat sifatida alohida o'rin tutadi. "Smart Nation" va "EdTech Masterplan 2030" dasturlari doirasida barcha maktablar 100% raqamli infratuzilma bilan jihozlangan. Biroq Singapurning muvaffaqiyatini faqat texnologiya bilan izohlash noto'g'ri bo'ladi. Asosiy omillar quyidagilar: birinchidan, o'qituvchilarni raqamli pedagogikaga tayyorlashga ulkan investitsiya — har bir o'qituvchi yiliga kamida 100 soat professional rivojlanish treningidan o'tadi. Ikkinchidan, baholash tizimini isloh qilish — yodlash o'rniga tizimli fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatini o'lchash.

Singapur PISA 2022 da matematikadan 575 ball bilan birinchi o'rinni egalladi. Bu natija texnologik infratuzilma bilan sifatli pedagogik yondashuv uyg'unligidan kelib chiqmoqda.

4.3. Janubiy Koreya: yuqori raqobat va yuqori bosim muammosi

Janubiy Koreya PISA natijalarida doimiy ravishda yuqori o'rinlarda turadi. Biroq bu mamlakat qiyosiy pedagogikada boshqa jihatdan ham ibrat: ta'limdagi haddan ziyod raqobat va o'quvchilar psixologik sog'lig'iga salbiy ta'sir masalasida. OECD 2023-yilgi hisobotiga ko'ra Janubiy Koreya o'quvchilarining ta'limdagi yashashi (well-being) ko'rsatkichi OECD mamlakatlari orasida eng past o'rinlardandir. Bu qiyosiy pedagogikaning muhim darsini beradi: yuqori akademik natija o'quvchi farovonligi bilan birga bo'lmasa, tizim barqaror emas.

4.4. O'zbekiston: imkoniyatlar va qiyinchiliklar

O'zbekiston PISA 2022 baholashida birinchi marta ishtirok etdi va matematikadan 387, o'qish savodxonligidan 390 ball to'pladi. Bu natija OECD o'rtacha ko'rsatkichidan (matematikada 472) sezilarli past. Biroq bu holat salbiy sifatida emas, balki real holatni ko'rsatuvchi muhim boshlang'ich nuqta sifatida baholanishi kerak.

O'zbekistonning ijobiy tomonlari: ta'limga YaIM ning 5,4% ajratilmoqda (Singapurdan yuqori), savodxonlik deyarli 100%, islohot jadali — 2017–2024-yillar davomida qabul qilingan 40 dan ortiq o'quv dasturi yangilandi. Muammolar tomonidan: o'qituvchilar malakasi va ish haqining pastligi, qishloq va shahar o'rtasidagi raqamli tafovut, ta'lim mazmunining yod olishga yo'naltirilganligi.

5. XULOSA VA TAVSIYALAR

Tadqiqot natijalari quyidagi asosiy xulosalarni shakllantirish imkonini berdi.

Birinchi xulosa: Raqamli transformatsiya — vosita, maqsad emas. Finlyandiya, Singapur va Janubiy Koreya tajribasi shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli ta'lim tizimlari texnologiyani o'z-o'zicha maqsad sifatida emas, balki o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi pedagogik o'zaro ta'sirni kuchaytiruvchi vosita sifatida ko'radi. Texnologiyaga ko'r-ko'rona tayanish yoki shoshilinch raqamlashtirish ta'lim sifatiga zarar yetkazishi mumkin.

Ikkinchi xulosa: O'qituvchi tayyorlash — asosiy omil. Uchta taqqoslanayotgan mamlakat modelida umumiy bo'lgan yagona ustun omil — bu yuqori malakali va moddiy jihatdan ta'minlangan o'qituvchi kadrlar. O'zbekiston uchun bu xulosaning amaliy ma'nosi: raqamli qurilmalar sotib olishdan oldin o'qituvchilarni raqamli pedagogikaga tayyorlash tizimini barpo etish zarur.

Uchinchi xulosa: Milliy xususiyat — afzallik, to'siq emas. Qiyosiy pedagogika milliy madaniyat, til va pedagogik an'analarni global tendensiyalar bilan uyg'unlashtira olgan tizimlarning barqaror muvaffaqiyat qozonishini ko'rsatadi. O'zbekiston uchun bu milliy ta'lim g'oyalari (vatanparvarlik, jamoa tuyg'usi, ilmga ehtirom kabi qadriyatlar)ni raqamli ta'lim mazmuniga organik ravishda kiritish degani.

To'rtinchi xulosa: PISA natijalarini to'g'ri talqin qilish zarur. PISA muhim ko'rsatkich, lekin yagona mezon emas. Janubiy Koreya misoli yuqori ballar o'quvchi farovonligi bilan kafolatlanmasligini ko'rsatdi. O'zbekiston o'z ta'lim sifatini o'lchashda ko'p o'lchovli baholash tizimini joriy etishi maqsadga muvofiq.

Amaliy tavsiyalar:

- O'qituvchilarni raqamli pedagogikaga tayyorlash uchun milliy online platforma (Singapur «OPAL2.0» analogini) yaratish
- Boshlang'ich sinflarda texnologiyani cheklagan holda qo'lyozma va ijodiy o'yin asosidagi ta'limni saqlab qolish (Finlyandiya tajribasi)
- PISA 2025 ga tayyorgarlik sifatida o'quv dasturlarida tizimli fikrlash va muammolarni hal qilish kompetentsiyasini kuchaytirish
- Qishloq maktablaridagi raqamli tafovutni bartaraf etish uchun maqsadli davlat dasturi va xususiy sektor hamkorligini joriy etish
- O'qituvchilar ish haqini bosqichma-bosqich OECD o'rtacha ko'rsatkichi tomon ko'tarish — bu eng uzoq muddatli, lekin eng muhim investitsiyadir

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bereday G.Z.F. Comparative Method in Education. — New York: Holt, Rinehart & Winston, 1964. — 302 p.
2. OECD. PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education. — Paris: OECD Publishing, 2023. — 334 p. DOI: 10.1787/53f23881-en
3. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2023: Technology in education — A tool on whose terms? — Paris: UNESCO, 2023. — 471 p.

4. Sahlberg P. Finnish Lessons 3.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? — Teachers College Press, 2021. — 272 p.
5. Singapore Ministry of Education. EdTech Masterplan 2030. — Singapore: MOE, 2023. URL: <https://www.moe.gov.sg>
6. Lee S.K. et al. Education in Singapore: Reflecting on the Past, Looking to the Future // Asia Pacific Journal of Education. — 2022. — Vol. 42(1). — P. 1–16.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-apreldagi PQ-207-sonli Qarori «Raqamli O'zbekiston 2030» Strategiyasi to'g'risida. — Toshkent: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 2023.
8. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi. 2023-2024 o'quv yili bo'yicha yillik hisobot. — Toshkent: Ta'lim vazirligi, 2024.
9. Egamberdieva N.M. Qiyosiy pedagogika: nazariya va amaliyot. — Toshkent: TDPU nashriyoti, 2022. — 248 b.
10. World Bank. Teach: Classroom Observation Tool and Learning Outcomes in Central Asia. — Washington: World Bank Group, 2023.